

УДК 343.222.343.541

Ю. В. АЛЕКСАНДРОВ

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ПРОБЛЕМА ТРАВМАТИЧНОЇ ЗБРОЇ

Наукові праці МАУП, 2012, вип. 2(33), с. 79–82

Розглядається ситуація, що виникла у зв'язку з поширенням травматичної зброї.

Читаю останні повідомлення про кримінальні події. У Калуші (Івано-Франківська область) в результаті того, що водій однієї машини “підрізав” іншу, йому помстилися молодики, відкривши по ньому вогонь з травматичного та газового пістолетів. У результаті потерпілий дістав сім поранень пластиковими кулями. Незважаючи на його зойки, постріли на поразку продовжувались [1].

У Донецьку троє злочинців вчинили розбійний напад на банк. Ватажок мав у використанні газово-шротовий пістолет, який не був зареєстрований [2].

Перелік таких проявів нескінченний.

Від вже названих та інших видів “небойової зброї” дістають серйозні, інколи тяжкі, поранення чимало людей, а в деяких випадках потерпілі гинуть.

Передусім йдеться про так звані “гумостріли”, які офіційно мають нейтральну назву “пристрій для відстрілу патронів, споряджених гумовими (пластиковими) кулями”, або “пристрій не смертельної травматичної дії”. Але і пневматичні та газові пістолети при їх застосуванні злочинцями можуть завдавати істотні пошкодження, не кажучи вже про ви-

падки, коли їх переробляють для стрільби малокаліберними набоями. Щодо “пристроїв не смертельної дії”, то їх застосування тільки тоді гарантує “несмертельність”, коли воно обумовлено виконанням спеціальних правил, виконати які у метушні сутички зможе далеко не завжди і службовець спеціального формування.

Сьогодні певні пневматичні пристрої можна придбати фактично без обмежень, газові — без особливих складнощів, що ж до придбання травматиків, вважається, що воно обумовлено вкрай прискіпливими і різноманітними вимогами до покупця. Йдеться про осіб із підвищеним рівнем віктимності (здатності стати потерпілою особою). Дозвіл на “гумостріл” можуть отримати судді, правоохоронці, держслужбовці, журналісти, члени громадських формувань з охорони громадського порядку та деякі інші.

Але, як вбачається, серйозну, всебічну і вимогливу підготовку при отриманні травматиків проходять далеко не всі з осіб зазначених категорій. Це з одного боку. А з другого — велика кількість вказаних “пристроїв” отримана взагалі незаконно, інколи — за підробленими документами.

У своїй цікавій і аргументованій статті І. Келеха наводить такі цифри: за даними МВС у населення на руках понад 166 тис. травматиків, а за даними депутата Верховної Ради В. Гриценка — 9 мільйонів [3].

Слід додати, що небойові пристрої практично всіх видів мають вигляд саме бойової зброї і це спонукає злочинців вчиняти розбійні напади саме з таким “камуфляжем”.

У пресі і серед фахівців вже багато років точиться обговорення того, яке рішення приймати щодо “озброєння” населення. Тут існує розмаїття поглядів:

- надати право недержавним охоронним структурам озброювати своїх службовців бойовою зброєю;
- надати право фізичним особам придбати бойову зброю (на певних умовах);
- надати право (також на певних умовах) широким колам населення придбати травматичну.

До речі, у проекті закону, який свого часу розглядався у Верховній Раді і був прийнятий у першому читанні, запропоноване саме таке рішення питання (третій варіант).

Активно любляють озброєння населення якщо не вогнепальною, то принаймні травматичною зброєю структури, що зацікавлені у виготовленні й продажу таких предметів. Їх підтримує частина населення, яка далека від реалій проблеми або якій кортить обзавестися зброєю для “рішучої відсічі” нападникам.

У своїй позиції вони здебільшого посилаються на досвід Сполучених Штатів Америки, де придбання зброї громадянами не становить великих складнощів. Посилаються на те, що це стримує злочинні наміри. Наводяться навіть цифри, що близько однієї третини затримань злочинців здійснюється озброєними громадянами.

Погодитися з наведеними пропозиціями аж ніяк не можна, тим більше коли мова йде про приховане носіння “пристроїв” громадянами в громадських місцях: на вулицях, транспорті, за місцем роботи тощо.

В США у корінного населення є народжений століттями позитивний підхід до володіння зброєю і до практики її застосування (хоча непоодинокі приклади, особливо

останніх років, дають привід для сумніву в цьому: постійні масові розстріли людей то в одному, то в другому штаті в результаті “конфлікту із суспільством”). Його обумовлюють насамперед високий матеріальний рівень життя більшої частини громадян, їх впевненість у тому, що держава їх в біді не покине.

Інша ситуація в Україні. У своїй статті І. Келеха наводить висловлювання психолога Хоркавої: українці нині перебувають в економічній та соціальній депресії, каже вона, а давати людині в такому психологічному стані зброю (навіть травматичну) дуже і дуже небезпечно.

З цим не можна не погодитись. Адже велика кількість людей, у тому числі молодих, втрачає життєву перспективу, не бачить себе успішними людьми у майбутньому в межах своєї держави, вбачає у зустрічних людях своїх недругів та зловмисників. Звідси відсутність у багатьох страху перед відповідальністю, яка часто помножується перебуванням у нетверезому стані.

Кажуть, що малозабезпечені люди будуть не в змозі придбати травматичну. Але деякі з них в змозі викрасти її, відібрати в інших людей, взяти у них “в лізинг”.

Відносно добросумлінних власників гумострілів, то більшість їх, навіть після складання заліку на отримання “пристрою”, навряд чи зможуть зорієнтуватися у швидкоплинній ситуації нападу, оцінити ступінь небезпеки, застосувати засіб у такий спосіб, який вимагає інструкція.

Звідси застосування зброї “зі страху”, перевищення меж необхідної оборони, стрілянина в голову тощо. Для частини власників зброї (у тому числі травматичної) її наявність надає занадто самовпевненості, зухвалості, рис провокуючої поведінки. Людина стає необережною, неконтрольованою у своїх вчинках, як-то кажуть — лізе на рожен. Особливо після вживання спиртного.

Ця ситуація добре знайома працівникам міліції і спецслужб. У своїх спогадах працівник німецької розвідки Л. Мойзиш, який завербував і керував роботою найціннішого агента “Цицерон”, пише, що він ніколи не мав при собі зброї, бо вона робить співробітника

занадто спокійним, він втрачає необхідну реакцію і готовність до вибору правильної лінії поведінки [4].

Зауважують також, що озброєння травматичною (а то й бойовою) зброєю необхідно громадянам, щоб протистояти злочинному світу, який має занадто велику кількість зброї.

Вона розкладається зі сховищ, складів, арсеналів військових частин, підприємств, установ, організацій, де виготовляється, зберігається чи використовується вогнепальна зброя. Так, за 10 місяців 2011 р. по Україні зареєстровано 42 факти розкрадання зброї.

Незаконно зброя також завозиться з-за кордону, в першу чергу – з Росії, виробляється місцевими “умільцями”.

За вказаний час міліцією вилучено з незаконного обігу 2781 одиниця вогнепальної зброї (у тому числі 4 гранатомети, 2 кулемети, 40 автоматів, 176 карабінів та гвинтівок, 250 пістолетів, 608 обрізів (інша назва “куцак”), 1,5 тис. одиниць саморобної зброї, 426 гранат, 116,7 тис. набоїв, 738 кг вибухових речовин та 678 кг пороху) [5].

Але, на жаль, міліцейські повідомлення не рясніють від фактів застосування громадянами зброї з метою необхідної оборони або затримання злочинця. І, навпаки, як ми вже зауважували, прикладів незаконного застосування травматиків сила-силенна.

Щоправда, є факти обґрунтованого застосування гумострілів представниками міліції.

Злочинець (Одеська область) заподіяв поранення ножом людині, погрожував іншим розправою, сам забарикадувався в будинку. На працівників міліції накинувся із сокирою. Пострілом з травматика його було поранено в ногу і затримано [6].

У зв'язку з цим є пропозиція озброювати працівників міліції виключно травматикою. Але робити цього не можна, адже злочинці перестануть боятися рішучої відсічі з боку міліції.

Виникає питання: що робити?

Згідно із прийнятим Верховною Радою в першому читанні проекту закону України “Про обіг зброї невійськового призначення” планується надати широкі можливості окремим особам мати у власності і носити зброю несмертельної дії.

Звичайно, добре, що не погодились дати можливість бажаючим озброюватися бойовою зброєю. Адже були і такі пропозиції.

Але не можна погодитись із вирішенням проблеми, як вона висловлена в проекті закону.

Адже досвід володіння травматикою окремими громадянами свідчить про негативні наслідки, на які вже зверталася увага.

До того ж практика отримання цієї зброї свідчить, що й сьогодні її отримує велика кількість осіб, які не мають на це права [3].

Не вирішує проблеми і пропозиція дозволити тримати травматик тільки за місцем проживання із дотриманням вимог, що висувають до мисливської зброї (до речі, у цілому ряді штатів США заборонено приховане носіння вогнепальної зброї, її можна тримати тільки вдома).

Очевидно треба відхилити вимоги дозволити придбання травматичної зброї всім бажаючим (навіть при дотриманні певних обмежень). Більше того, треба зменшити перелік категорії осіб, яким на сьогодні це дозволено. Мабуть, доцільно було б доповнити ст. 263 Кримінального кодексу України, передбачивши в ній кримінальну відповідальність також і за незаконне поводження із травматичними пристроями. Та й з широким продажем пневматичної і газової зброї доцільно не поспішати.

До речі, в Російській Федерації свого часу було узаконено придбання громадянами травматичної зброї. Нині МВС РФ достатньо болюче ставиться до проблеми озброєння населення травматикою. Практично щоденно на вулицях міст стаються перестрілки – в дорожніх сварках, розбірках і п'яних бешкетях гинуть люди. У перспективі МВС розраховує на заборону травматичної зброї [7].

То невже і нам треба чекати такої ситуації?

Література

1. Факты и комментарии. — 6 ноября 2011.
2. Факты и комментарии. — від 10 декабря 2011.
3. І. Келеха. Як на війні: в Україні з травматичної зброї продовжують вбивати і калічити людей // Юрид. вісн. України. — № 45, 2011. — С. 14.

4. Про шпигуна Е. Базну ("Цицерон") // 100 великих розведчиков. — М., 2001. — С. 406–408.

5. Іменем закону. — № 45, 2011. — С. 5.

6. Голос України. — 6 груд. 2011.

7. Известия в Украине. — 14 ноября 2011.

Потрібно відмовитись від легалізації травматичної зброї і встановити відповідальність за незаконне поводження із нею.

Нужно отказаться от легализации травматического оружия и установить ответственность за незаконное обращение с ним.

It is necessary to refuse legalization of the traumatic weapon and to establish the responsibility for the illegal reference with it.

Надійшла 12 січня 2012 р.